

Afstempelingen

Oorspronkelijk dienden afstempelingen om de plaats van vertrek aan te duiden, later ook om de datum van vertrek en aankomst aan te geven. In het begin werd er enkel een stempel gebruikt, zonder postzegel.

Na het verschijnen van de eerste zegels, werden deze stempels verder gebruikt, maar ze werden naast de zegel geplaatst. Op de zegel zelf werd een vernietigingsstempel of stomme stempel geplaatst (bv een balkenstempel, puntstempel).

Na enige tijd kwam men tot de bevinding dat de plaatsdatumstempel ook de zegel kon vernietigen.

Tegen het einde van de 19° eeuw nam de briefwisseling toe zodat men naast de handstempel ook machinale stempels ging gebruiken.

Soorten afstempelingen:

Er zijn heel wat soorten van afstempelingen, naar hun uiterlijke vorm. Hierrond gaan we uitgebreider over berichten later.

Wat voor ons nu al belangrijk is voor onze thematische verzameling, is het onderscheid tussen gewone handstempel, de machinale stempel met golflijnenblok en reclameblok, de gelegenheidsstempel, de eerstedagstempeling, en de frankeermachinestempel.

De gewone handstempel is de plaatsdatumstempel waarover we eerder spraken. Deze wordt nu nog gebruikt om op het postkantoor bv een aangetekende zending aan het loket af te stempelen. Meestal zijn deze thematisch weinig van tel.

De machinestempel met golflijnenblok werd in 1893 voor het eerst gebruikt ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling van Chicago. Zij bestaat uit twee delen: - plaatsdatumstempel
- golflijnenblok

In onze thematische verzameling zullen we ook deze stempels zelden kunnen gebruiken. Wel moeten we erop letten dat we zoveel mogelijk zegels gebruiken waarbij geen spoor zichtbaar is van de golflijnen, wat zeker bij zegels uit Amerika een groot probleem is.

Reclamestempels zijn wel erg bruikbaar in je verzameling. Het zijn machinestempels waarbij het golflijnenblok tijdelijk vervangen is door reclame voor bv een stoet of toeristisch dorp of de stripgidsdagen.

Gelegenheidsstempels zijn ook erg gegeerd in de thematische filatelie. Soms wordt er ter gelegenheid van een groot evenement een speciale handstempeling gemaakt die je enkel kan laten zetten op het evenement zelf. Zo kon je bv op de stripgidsdagen in de Warande je enveloppe met gewone zegel laten stempelen op het tijdelijk postkantoorje.

Wat hier erg op lijkt, zijn de eerstedagstempelingen. Wanneer een nieuwe zegel wordt uitgebracht, wordt er op een filatelistisch feest of tentoonstelling een speciale handstempel voorzien, die enkel maar mag gebruikt worden tijdens deze dagen. Deze eerstedagstempelingen vind je ook terug op de FDC's. Zij zijn vast wel erg interessant voor je verzameling, doch vermijdt het vertonen van de hele FDC in je verzameling (Max 1 FDC per 16 bladen). Je kan ze wel verduiken of afknippen zodat je enkel de speciale zegel en de speciale stempel laat zien.

Tenslotte zijn ook de frankeermachinstempels vaak erg gegeerd. Het zijn de (meestal) rode stempels op de enveloppen waar meestal geen postzegel wordt bijgekleefd. Sommige bedrijven voorzien in hun stempel een reclamedeel dat vaak erg mooi past in je thematische verzameling. Deze stempel is ook al even besproken als filatelistisch element. Nu zie je ook meer en meer blauwe frankeermachinstempels.

Nota: er zijn ook zegels die vooraf werden afgestempeld. Deze werden vroeger gebruikt voor het frankeren van massadrukwerk. Uit tijdsbesparing voor de postkantoren werden deze voorafgestempelde gebruikt voor de frankering zodat de postbeambte deze niet nogmaals moest afstempelen. Deze vind je terug in de catalogus onder de rubriek 'voorafgestempelde zegels'.

B. stempels zonder omrandingslijn:

Langstempels, Puntstempels en Roosterstempels komen soms voor als stempel zonder omrandingslijn. Dit zou ons echter nu te ver leiden.

Wat in België wel vrij gekend is, is de Balkenstempel of lijnenstempel.

Balkenstempels of lijnenstempels: een balkenstempel bestaat uit meerdere horizontale, verticale of schuine balken. Deze balken zijn soms onderbroken, in de vorm van een cirkel, een rechthoek, een ovaal of een ruit. In deze onderbreking komt dan meestal een letter en/of een getal voor.